

Autobuzul care voia să treacă Dunărea cu elicopterul

La 23 August 1981 a avut loc, în Republica Socialistă România, o primă acțiune armată a unui grup de oameni care voiau să evadeze din lagărul comunist și să trăiască într-o lume liberă. Mijloacele alese de ei nu au fost deloc ortodoxe. Ei au deturnat un autobuz de pe ruta sa obișnuită și, la Timișoara, au cerut autorităților un elicopter care să-i treacă Dunărea, la sârbi. Din nefericire, în Pădurea Făget a avut loc un adevărat măcel, soldat cu moartea teroriștilor dar și a unor persoane nevinovate. Șeful acestei prime acțiuni teroriste din România comunistă era de loc din Pui, o comună aflată cam la 30 km nord de Petroșani. Noi am încercat o reconstituire a celor petrecute în urmă cu mai bine de 30 de ani, stând de vorbă cu apropiații celui care a pus la cale această mare evadare. Ne-au fost alături primarul comunei, d. Victor Tiberiu Stoica și părintele Gabriel Bulf - de loc din Pitești - care ne-au facilitat întâlnirile cu neamurile lui Andrei Drăgănescu. Interesul nostru nu s-a manifestat, neaparat, în a reface evenimentele care s-au petrecut atunci. Am vrut, mai ales, să aflăm ce era în capul celui care a crezut că din lagărul comunist chiar s-ar fi putut evada.

Am plecat spre Pui cu un tren personal. Acesta are plecarea din Petroșani la 7,45 și ajunge la destinație cam după o oră, Trenul e plin de călători care coboară după câteva stații. Era un semn reconfortant că CFR Marfă încă mai respiră...

Fratele cel mare văzut de Lazăr, fratele mai mic

Andrei Drăgănescu a fost considerat șeful grupului de teroriști. El era cel mai mare din cei 5 copii ai familiei Ioan și Lucreția Drăgănescu din Râu Bărbat. De loc, cei doi soți erau din Federi dar în 1967 și-au cumpărat o casă în Râu Bărbat. La Federi n-a fost C.A.P. (cooperativă agricolă de producție, n.n.), oamenii aveau pământ dar acesta se găsea tocmai în vârful muntelui. Lumea trăia într-o sărăcie lucie. În 1967, familia Drăgănescu s-au hotărât să vândă tot și să se mute la Râu Bărbat. Soții Drăgănescu s-au angajat la IAS-ul (întreprinderea agricolă de stat, n.n.) din sat de unde au și ieșit la pensie. Tatăl i s-a prăpădit în 1974, iar mama în 1996. Copiii n-au păstrat casa părintească. În anul 2000, au vândut-o și au împărțit banii.

Andrei a mai avut patru frați. Valer s-a născut în 1959, s-a căsătorit și are un copil care locuiește în Sebeș. Lucreția e născută în 1956, s-a măritat și are două fete în Hațeg. Cel care a rămas în casa părintească a fost Cornel. A trăit puțin (din 1954 până în 1988) dar a avut trei copii care stau acum în Baromir, lângă Hațeg. Cel care a rămas la Râu Bărbat a fost Lazăr. El trăiește singur într-o casă aflată peste drum de școala din sat unde au învățat când erau mici. Casa de lemn e în fundul unei grădini care, pe dreapta, e plină de pomi fructiferi iar pe stânga sunt câteva flori, rătăcite într-o mare de verdeață. Pe prispa casei stau la uscat hainele tocmai spălate.

DI. Lazăr Drăgănescu este de acord să vorbească despre fratele său mai mare. Între ei era o diferență de 10 ani. Ne aduce, din casă, o fotografie mare de la nunta lui Andrei cu Mărioara. Cei doi erau, în poză, împreună cu nașii. După nuntă, Andrei - care avea pe când s-a însurat 28 de ani - s-a mutat la socri, în comuna Pui. Andrei și Mărioara au avut împreună un copil care avea doar șase luni când s-a produs tragedia.

O bătaie soră cu moartea pentru 100 ml de coniac

Lazăr, fratele cel mic al lui Andrei, s-a născut la 10 ianuarie 1962 și avea, în momentul deturnării autobuzului, aproape 20 de ani. El a fost sngurul care a fost bătut de Securitate din cauza fratelui său.

Pentru că el a avut nenorocul să bea cu el, în preziua acțiunii, un coniac la bufetul din sat.

În 24 august a fost arestat și dus la postul de poliție din Pui. A fost anchetat de la 8 seara până la ora unu și jumătate noaptea. L-au bătut doi securiști din Deva atât de tare că, ulterior, a trebuit să se opereze la coloană. A dat declarație după declarație și, în intervalul dintre ele, era bătut crunt cu mâinile și cu picioarele. Lazăr s-a întâlnit în 22 august seara, la restaurant, cu Andrei și au băut, împreună, 100 de coniac. Lazăr, care stătea la Râu Bărbat, a plecat acasă cu autobuzul de 10 care mergea la Uric. Andrei era cu un coleg de serviciu și cei doi frați s-au întâlnit la localul din Pui absolut din întâmplare pe la opt jumate seara. Lazăr lucra la SMA zi - lumină și a simțit nevoia ca, înainte de a ajunge acasă, să bea ceva cu cei doi prieteni din sat. Nu au vorbit nimic special. Au dat mâna și au vorbit vrute și nevrute. Securiiști nu voiau, în ruptul capului, să creadă că Lazăr nu știa nimic de la fratele său despre planul lui de a doua zi. Îl tot întrebau dacă nu i-a spus unde merge și dacă nu i-a propus și lui să meargă cu el. Lazăr trebuia, a doua zi, să meargă la serviciu pentru că munca la câmp nu ținea cont că în ziua respectivă era chiar sârbătoarea națională. În agricultură, pe atunci, se lucra din zori de zi până-n asfințit. Securiiști, după ce i-au dat drumul, la unu și jumătate noaptea, i-au pus în vedere să nu cumva să lipsească a doua zi la serviciu. Dar, mai cu seamă, să nu spună nimănui că a fost anchetat. Omul a mers cu tractorul până la Livadia dar nu a putut lucra nimic din cauza durerilor. La două zile a fost chemat și la Hațeg dar, acolo, nu l-au mai bătut. Pe 25 august se aflase, deja, totul despre ei. Toată lumea știa, de-acum, tot ce-au făcut și ce au pățit cei implicați în «acțiunea Autobuzul». Cum presa comunistă nu a scris nimic despre această încercare de evadare totul s-a aflat prin gura lumii sau prin metoda telefonului fără fir.

- Dumneavoastră, de exemplu, ce știați atunci ?

- Că au luat autobuzul, că i-au oprit în pădurea Timișoarei și că Andrei a fost rănit. Pe el l-au dus în spital la Timișoara și pe ceilalți doi, care nu erau răniți, i-au urcat într-un ARO și la Făget i-au împușcat. Am avut, după 1989, hârtiile din procesul de la Timișoara, dar le-am rătăcit. Nu știu ce am făcut cu ele. Am aflat, atunci, că pe el l-au spânzurat în spital, la Timișoara. Doctorul, un gradat de la armată, a fost judecat pentru asta. L-au spânzurat și l-au băgat în crematoriu. Atunci n-am știut despre el. Nici că-i viu, nici că-i mort. După Revoluție a fost un proces în care a fost citată maică-mea. Am fost și eu cu ea. Atunci ne-au întrebat dacă vrem să luăm cenușa de la crematoriu.

- Ați obținut cenușa ?

- N-am mai luat-o. Să aduc cenușă de la Timișoara acasă? După 10 ani de unde să mai fiu sigur ce cenușă îmi dau ei ? 10 ani n-am știut nici noi, nici familiile ăstealalte nimic. Nu puteai ști nimic pe timpul lui Ceaușescu. N-am știut că-s vii, că-s morți. Numai după Revoluție. Atunci a deschis proces doamna Muntean din Hunedoara.

Cum să spargi o bancă ca s-o ștergi, să te bronzezi, la mare

- N-ați vorbit niciodată cu fratele dv. despre ceea ce voia să facă? Unde voia să ajungă? În America ?

- El a mai fost condamnat odată pentru încercare de trecere a frontierei. A ieșit din penitenciar pe caz de boală. Acolo s-au cunoscut cu ceilalți. Nevastă-sa știa. Ea îl aștepta la Pădurea Verde la Făget. Voiau să treacă la sârbi că ăia nu te mai dădeau înapoi. De acolo puteau pleca oriunde.

- Toate condamnările pe care le avea la activ erau doar pentru încercările de a trece dincolo ?

- Nu. La 18 ani a spart banca din Pui. A făcut-o împreună cu încă unul de la noi din sat.

- Cum se dă o spargere la o bancă? S-au mascat ?

- Nu. Banca era pe marginea râului și avea un geam numai că nu se dărâma singur. Au intrat noaptea și au furat banii.

- Mulți ?

- 30.000 de lei. Pe timpul ăla erau bani. (Râde. Într-adevăr acești bani erau jumătate de mașină Dacia). Cu banii au plecat la mare. Pe frate-meu l-au prins la Brașov, după trei luni. Pe ălălat l-au prins mai repede, că s-a întors acasă. Pușcărie n-a făcut decât vreo trei luni că a prins o grațiere. Apoi a făcut armata... A încercat să fugă dincolo, l-au prins. L-au prins de două ori și după aia a încercat cu autobuzul. A treia oară. În afară de el și nevastă-sa n-a știut nimeni. Pe ceilalți din familie i-au chemat la declarații dar nu i-au bătut. Numai pe mine.

- La școală era un elev rău?

- Nu. Acolo învăța bine. Era maistru în construcții la Baza de recepție din Pui. El a făcut-o. Amândoi aveam serviciul la Pui și eu mă întâlneam cel mai des cu el. Lucram amândoi câte 10-12 ore. Cum lucram și duminica după ce terminam lucrul treceam pe la el în vizită. Credeam că s-a liniștit. Avea un copil de șase luni. Dar el era hotărât să plece din țară.

Deturnarea autobuzului de Orăștie. De la Hațeg spre sârbi

- Cum de i-a dat prin gând să fure armele ?

- Păi el a zugrăvit postul de poliție din Pui și a lăsat geamul deschis ca să se usuce mai repede zugrăveala. (Râde). Apoi s-au dus la sigur. Și la bancă au făcut la fel. Tot pe geam au intrat înăuntru. După ce au avut armele au deturnat autobuzul. Mașina venea de la Petroșani și mergea la Orăștie, mi se pare. În Hațeg au scos armele și au schimbat traseul. Ei s-au urcat în Pui dar, la Hațeg, Andrei a somat șoferul cu pistolul la ceafă să n-o mai ia spre Orăștie ci spre Timișoara. Ceilalți doi erau cu automatele în spate. Am vorbit cu un milițian care a fost în autobuz. ăla era din Pui și l-au pus să lingă autobuzul pe jos. L-au ținut culcat până la Timișoara. Când au început să tragă, el a reușit să sară pe geamul din spate al autobuzului și a rămas culcat. A scăpat nevătămat. Șoferul a murit împușcat. N-a vrut să treacă de baraj și n-a vrut să-l lase nici pe frate-meu să treacă la volan. Autobuzul n-a mai trecut de baraj și acolo a început focul. (Din presa post revoluționară am aflat că cei trei - Drăgănescu, Buțincu și Muntean - au luat din sediul miliției din Pui trei pistoale mitralieră de calibrul 7,62 mm cu pat rabatabil, trei pistoale de calibrul 7,65 mm model 1974, șapte încărcătoare de pistol-mitralieră dintre care șase pline cu muniție, șase încărcătoare de pistol, trei baionete, trei cuțite, o busolă, 55 cartușe calibrul 7,65 mm și 570 cartușe de 7,62 mm. Jaful a fost constatat abia în ziua de 23 august, dimineața.)

- De ce credeți că au ales tocmai ziua de 23 august ?

- Cred că o fost ceva în capul lor legat de această sârbătoare. Din Timișoara au cerut elicopter lui Ceaușescu. Dar ei au tras înainte de a ajunge elicopterul din București. De asta i-au condamnat pe ăștia că au tras înainte de a veni elicopterul. De la București n-au dat ordin să tragă. Oricum, îi gazau în elicopter, nu-i duceau ei în America. Dar nu mai mureau oamenii din autobuz... Cumnată-mea a făcut un an de pușcărie pentru că avea copil mic. Ea s-a recăsătorit în Pui.

- Fratele dv. era un om violent ?

- Nu. El nu s-a bătut cu nimeni nici în Pui, nici în Râu Bărbat. Ideea lui era să plece dincolo și asta nu i-o putea nimeni scoate din cap. În rest, n-avea treabă cu nimeni.

- Dv. ați fost, vreodată, peste graniță?

- Am fost o singură dată în Iugoslavia cu un prieten. Pe la Oravița am trecut fără viză. Nu era nevoie. Pe acolo ar fi vrut să treacă și frate-meu...

— continuare în pag. 22 —